

NÁZEV ŠKOLY:	GYMNÁZIUM JOSEFA JUNGMANNA LITOMĚŘICE, Svojsíkova 1, příspěvková organizace
ČÍSLO PROJEKTU:	CZ.1.07/1.5.00/34.1082
NÁZEV MATERIÁLU:	VY_32_INOVACE_3B_02_Předmět a metoda psychologie
TÉMA SADY:	Seminář z psychologie
ROČNÍK:	3. ročník
DATUM VZNIKU:	Prosinec 2012
AUTOŘI:	Luboš Nergl, Andrea Skokanová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Předmět a metoda psychologie

Anotace:

Tento výukový materiál je určen studentům dvouletého volitelného předmětu psychologie. Text je rozdělen do jednotlivých kapitol tak, aby pokryl široké spektrum psychologické problematiky a poskytl zájemcům o tento obor základy, na které mohou navázat dalším studiem psychologie, popř. mohou takto získané poznatky využít pro soukromé účely, k sebepoznání, k rozvoji osobnosti i autoevaluaci.

Materiál obsahuje texty z učebnic určených pro výuku na vysokých školách, ale i texty určené pro zájemce z řad laiků či těch, kteří si chtějí rozšířit své znalosti získané v předmětu základy společenských věd. Tento materiál doplňuje soustavný výklad dané problematiky, navazuje na vědomosti, které studenti již získali a dále jejich znalosti prohlubuje. Materiál by měl pomoci studentům orientovat se v dané problematice, ale také je získat pro to, aby knihy zde citované také sami používali.

Text by měli studenti využívat k diskusi a k dalším vzájemným debatám. Systém návodných otázek a úkolů přispívá k hlubší práci s předloženým materiálem. Díky této „čítance“ se učí studenti pracovat s jiným textem, než který znají z učebnic, rozvíjet svou čtenářskou gramotnost a rychlou orientaci v textu.

Žáci si mohou texty vytisknout, stáhnout do mobilu či tabletu, různě si je doplňovat poznámkami, psát si do nich vlastní úkoly a dopisovat odpovědi. Během vyučovací hodiny je možné texty promítnout dataprojektorem na plátno či na interaktivní tabuli.

Časová náročnost: 2 vyučovací hodiny týdně

Psychologie je (dle doslovného překladu této řecké složeniny) věda o duši. Její předmět – duše (psýché) – je ovšem různými autory často chápán značně odlišně. Rozdílně může být vykládána i vázanost duše na její organický substrát – mozek.

Vladimír Vondráček: Fantastické a magické z hlediska psychiatrie

(Vladimír Vondráček, lékař a profesor Univerzity Karlovy, byl jedním z nejslavnějších popularizátorů lékařské vědy u nás. Tato kultovní kniha, určená širokému okruhu čtenářů, popisuje a osvětluje náhledem psychiatra mnohé záhadné psychické jevy, mýty, psychotické symptomy duševně nemocných apod.)

DUŠE neexistuje. Ptá-li se někdo, kam odchází duše po smrti, ptá se podobně jako ten, kdo se táže, kam odchází plamen, když svíce zhasne.

Veškeré naše „duševní“ projevy jsou projevy funkce hmoty mozkové a ty vyšší se ve svém souhrnu nazývají **vyšší nervová činnost**, jak ji označil Pavlov. Poněvadž však toto pojmenování je dlouhé a původní je již příliš vžito, stále mluvíme a budeme mluvit o **duševním, duševnu, psýché, psychickém, psychice** (psýché = řecky duše). Pod tímto názvem však vždy rozumíme vyšší nervovou činnost.

Nejdokonalejší věcí, kterou v našem nám dostupném vesmíru známe, je lidský mozek.

Stanislav Grof: Psychologie budoucnosti

(Česko-americký psychiatr Stanislav Grof je spoluzakladatelem doktríny transpersonální psychologie)

Pozorování z výzkumu vědomí rozptylují současný mýtus materialistické vědy, že vědomí je průvodní projev (epifenomén) hmoty, tedy produkt neurofyzilogických procesů v mozku. Ukazují, že vědomí je prvotní podstatou vlastností bytí, a že je schopno mnoha různých činností, jichž lidský mozek není schopen. Podle všech nových poznatků je lidské vědomí součástí i účastníkem v rozsáhlém univerzálním poli kosmického vědomí, jež prostupuje veškerou existenci.

Tradiční akademická psychiatrie a psychologie pracuje s modelem psychiky, který se omezuje výhradně na rámec biologie, postnatální biografie a freudovského individuálního nevědomí. Vezmeme-li do úvahy veškeré jevy odehrávající se během holotropních stavů, musíme podstatně rozšířit chápání rozměrů lidské psýché. Nová mapa psýché, kterou v této knize nastiňuji, zahrnuje další dvě oblasti: *perinatální* (vztahující se především k porodnímu traumatu) a *transpersonální* (obsahující rasové, kolektivní a fylogenetické vzpomínky na vývoj živočišných druhů, karmické zážitky neboli vzpomínky z minulých životů, archetypální dynamiku i vzpomínky předků).

Milan Nakonečný: Psychologie téměř pro každého

(Kniha významného představitele české psychologie, profesora Milana Nakonečného, shrnuje nejzajímavější témata především z obecné psychologie)

Vazba duševního života na činnost mozku je tedy zřejmá, problémem však je, jak ji vysvětlit. Existují **různá vysvětlení závislosti duševního života na činnosti mozku**; soudí se například, že (1) mozek je nástrojem duchovního činitele, duše jako podstaty svého druhu (spiritualismus), nebo že (2) duševní a nervové procesy jsou jednotné děje, ale první se jeví jinak než druhé (fenomenální dualismus již shora zmíněný, resp. „teorie empirické identity“, která říká, že nervové a psychické děje jsou identické, jsou jediným jsoucnem, ale nervové jsou vyjadřovány jazykem neurofyzologie a psychické jazykem psychologie). Zjednodušíme-li tento přehled názorů na vztah nervových a psychických procesů, lze uvést ještě další hypotézu, a to že (3) duševní stavy jsou fyzickými stavy mozku (materialistický monismus). V každé z těchto uvedených hypotéz, jak je naznačeno, se uplatňuje určité filozofické východisko. Rozhodující je tedy **filozofický postulát pojetí psychiky** (postulát na rozdíl od hypotézy, jejíž platnost lze ověřit, je neprokazatelný předpoklad), který vychází, aniž si to někdy jeho autor uvědomuje, z apriorního pojetí skutečnosti, ze zaujetí pro určité pojetí, pro určitý filozofický přístup.

Pavel Říčan: Psychologie náboženství

(Pavel Říčan působí jako profesor psychologie na Univerzitě Karlově a dále pracuje v Psychologickém ústavu Akademie věd ČR).

Přes všechny uvedené nedostatky zůstává **introspekce nenahraditelnou** metodou psychologie, a to už proto, že psychické jevy nemůžeme pozorovat žádným jiným způsobem. Můžeme se o nich samozřejmě mnohé dozvídat nepřímo: můžeme například měřit kožní vodivost, o níž je známo, že při vzrušení stoupá a registrovat změny vodivosti za různých okolností, zvláště při prezentaci podnětu budícího u většiny lidí radost nebo naopak hrůzu apod. Bez zakotvení v introspekci, přinejmenším v introspektivní zkušenosti badatele a obecné introspektivní zkušenosti všech, kteří vy-tvořili přirozený jazyk a užívají ho, by se z našeho zkoumání psychologie vytratila, proměnila by se nám „pod rukama“ ve fyziologii.

Námítka filozofa (Comte kvůli této námitce odmítal uznat psychologii jako vědu), že uvedené překážky, na něž introspekce naráží, znemožňují pravdivé poznání lidského nitra, psychologa neodstraší. **Výsledky introspekce lze ověřovat** vzájemným srovnáváním výpovědí různých osob a různých skupin osob, například dětí a dospělých, mužů a žen, osob neintoxikovaných a intoxikovaných. Kromě toho nejsme při použití introspekce – principiálně vzato - v horší situaci než například atomoví fyzikové: stejně jako oni totiž své poznatky konstruuje na základě pozorování, jehož výsledky jsou spoluurčeny použitou metodou.

OTÁZKY a ÚKOLY

1. Které pojetí lidské psychiky (z uvedených Nakonečným) zastává Vondráček a které Grof?
2. Co asi znamená psychogenní a co organická podmíněnost duševního jevu?
3. Jak Nakonečný chápe rozdíl mezi filozofickým postulátem a vědeckou hypotézou?
4. Které všechny metody psychologie zmiňuje ve svém textu Říčan?
5. Uveďte možné námitky proti introspekci.

Zdroje.

GROF, S. *Psychologie budoucnosti*. 1. vyd. Praha: Perla, 2004, ISBN 80-902156-6-1, str. 7 - 8

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie téměř pro každého*. 1. vyd. Praha: Academia, 2004, ISBN 80-200-1198-6, str. 48

ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-547-4, str. 27 - 28

VONDRÁČEK, V. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. 4. vyd. Praha: Columbus, 2003, ISBN 80-7249-139-3, str. 23